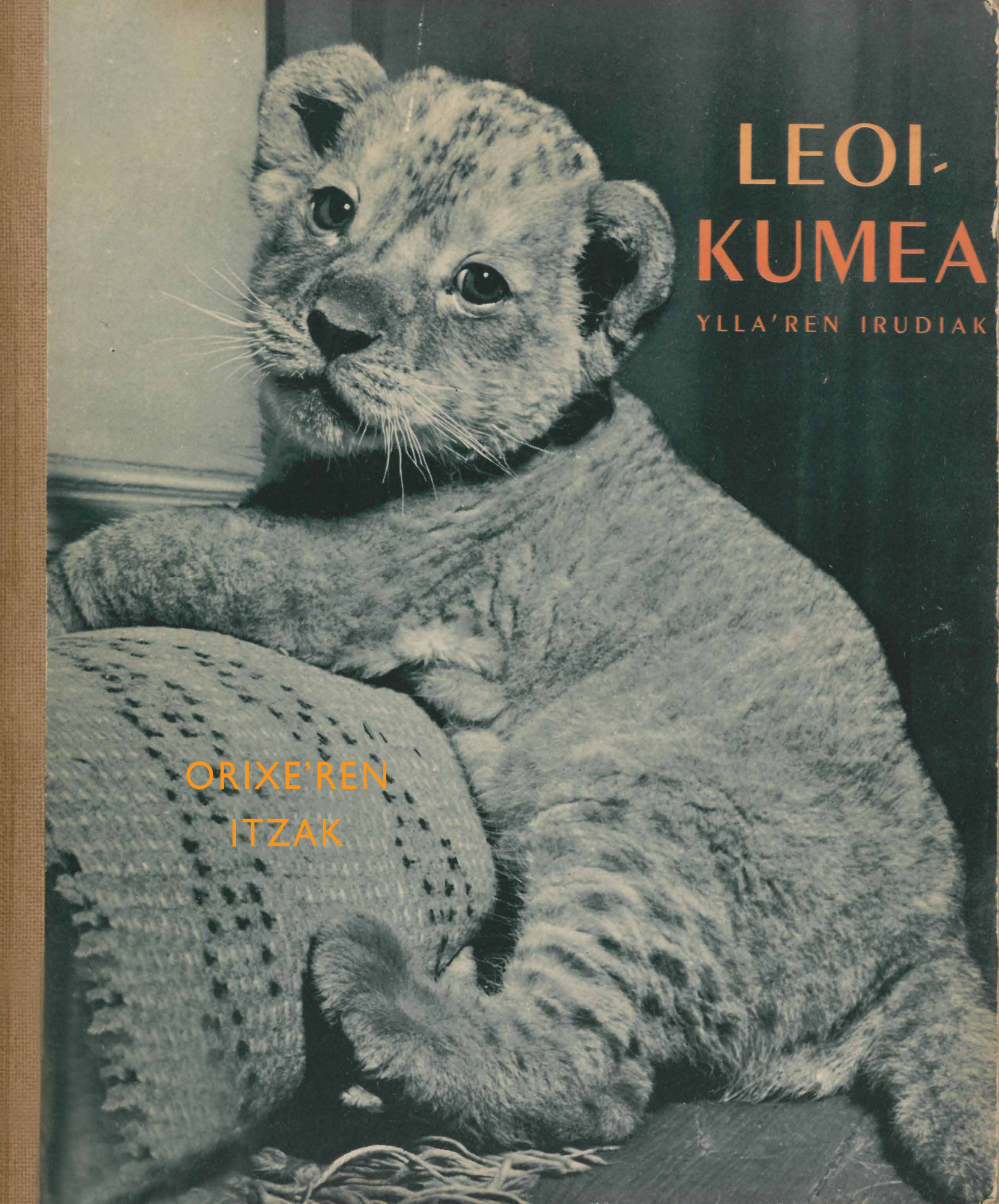

LEOI- KUMEA

YLLA'REN IRUDIAK

ORIXE'REN
ITZAK

LEOI-KUMEA

YLLA'REN ARGAZKIAK

ORIXE'REN ITZAK

IRAR-LAN/ETA/IRUDI-LAN

PARIS

Ama-umeak kaiola aundi batean daude. Ama asarre dago, ortzak erakutsiz eta begiak zorroztuz. Ondoratuko al ziñake bizirik ba'lego? Burnizko taketa oietako bat eskuz ikutuko al zenuke? Or zenuke bereala atzapar ariña : ariñ eta pisu era berean. Odola aterako lizuke laister.

Leoikumea ez dago asarre, bañan erne dago. Baso zabalean oitua, zerbait iruditzen zaio barru ortan egotea. Amak ez dauka ateratzerik. Txikia ez ote litzake aterako taketa arte ortatik? Ez dirudi. Burua aundiegia dula esan diteke. Burua aterako ba'lu, pasako luke gorputza ere, sugea bezela legunduz.

Oraintxe bakarrik dago gure leoikumea. Niniko emango diogu izena. Nondik iges egin ote du? Kaiolak saietsean xuloren bat bai ote du? Ez du ageri. Dana dala, kanpoan dago, bere esku ta bere jabe, zugatz artean, etxe bati ipurdia ematen diola.

Txorien kanta entzun du berriro. Auek egan dabilta, eiztarrien bildurrik gabe. Bañan txoriak ere ikusten ditugu karioletan. Oiek ere karioan baño beren jabe naiago lukete bizi. Ba-dira, bai, etxeko egiten diranak ere. Kaiolako ataka zabaldu, beren esku utzi, egaldi batzuk egin ondoren, berriro etxera itzuli oi dira. Zer poza aurrentzat eta etxeko nagusiarentzat ! Jostaketarako laguna nai dute oiek ere. Beren artekoekin ederki adiskidetzen dira; baña, gizonak maite artzen ba'ditu, arekin ere jartzen dira.

Bakarrik gelditu dan leoikume ori, gure Niniko, ba-doa basoz baso, eta nekaturik, belar goxoan etzaten da. Eiztariren batek arrapatuko ote du ?

Beraren antzeko lagun bat bildu zaio Niniko'ri, eta aginka asi, jostanaiez. Ez du zakurraren bildurrik, ama bizkorraren semea baita. Zakurrak ere ez dio bildurrik Niniko'ri, au txikia baita. Onen amari ez litzaioke ondoratuko, ez. Biak aldi bat jostatu ondoren, zakurrak Niniko bakarrik utzi du. Ikusi ezazute eskuiko aldeko irudi ortan zer patxaraz dagon !

Oe goxo goxoan arkitzen da, oial bigun artean. Oraintxe esnatu dala dirudi. Nork eraman ote du etxera ? Itzuli ezazu orria, ta ikusi, ortzaz gora dagon mutiko batekin.

Mutikoa ere bigun bigun etzana dago. Onek eramango zun etxera, basoan nekatuta billatu zunean.

Biek adiskide dirala dirudi, ta pozik daudela elkarrekin. Eizerik txikiena ere txikitan maitagarri da. Niniko, mutikoari begira dago. Mutikoak zeri begirutzen dio? - Ninikoren bizarrari. Okotzean kili-kili egiten dio bizar oiekin, eta parra egiñerazten.

MUTIKOAK NINIKORI: Leoiak gizona jan egiten dula esan zidan gure amonak. Zuk ez al nazu jango?

NINIKOK MUTIKOARI: Kontuetan eta ipuietan gezur asko esan oi da. Leoiak gizona jan? Nik ez dut ikusi oraindik. Arkume edo zikiro edo olako zerbait balin ba'du, zertako du gizona? Amorrarazten ba'dio, zer egin bear du?

MUTIKOAK NINIKORI: Nik ez dizut amorraraziko, ez; biok adiskide izango gera. Gure etxean ederki aziko zaitugu. Aunditzen zeranean, naiko dirua irabaziko dugu zirkoetan. An ere ez nazu jango, eh? Ez nazu odol-ustuko, ta nik ez dizut tirorik botako. Liburuetan ere ikusi dut, Ameriketan ba dirala GIZA-JALE esaten zaienak. Gizonak gizona jan! Ez naiz arritzen leoi asarretuak gizona jatea.

Ni eskolara joan bear dut, eta emango dizkizut bi lagun, jostaketarako.

Etxe ortan ba-zituten untxi edo koneju zuri batzuk. Untxi oiek ikaratiak dira, baña gure Niniko onek ez ditu ikaratzen. Leoia belarri motzak ditu eta untxiak luzeak.

Ezin esan Ninikori *belarri-motz*, Euskalerrian beste zer bait esan nai baitu. Untxi edo konejueri ere ezin esan *belarri-luze*, gure artean astoari esaten baitzaio. Belarri-tente, izatekotan.

Ez dira asarretuko, ta ez dira asiko elkarri izengoitiak ematen. Ori, gauza itsusia litzake.

Pakean dago gure Niniko bere lagunekin. Goserik ez du. Etxekoak emango diote naiko jana.

Naikoa jan ezkerro zer gertatzen da? - Josta-naia ta dantza. Leoia ez da dantzari ona; bañan untxiak ez dira obeak. Zortzikoak ateratzean, zangoak aurrera altxa bearrean, atzera botatzen ditute.

Bakarrik utzi dute Niniko gaxoa. Untxiak aldegin dute beren katioletara, ta an sartzeko Niniko aundiegi da. Non dago? Aberatsen etxeko ezkaratzetan, ez al dituzute ikusi eize-larru ederrak oinperako? Ninikok azpian daukan ori zerena da? Asto-nabar edo *zebra*'rena.

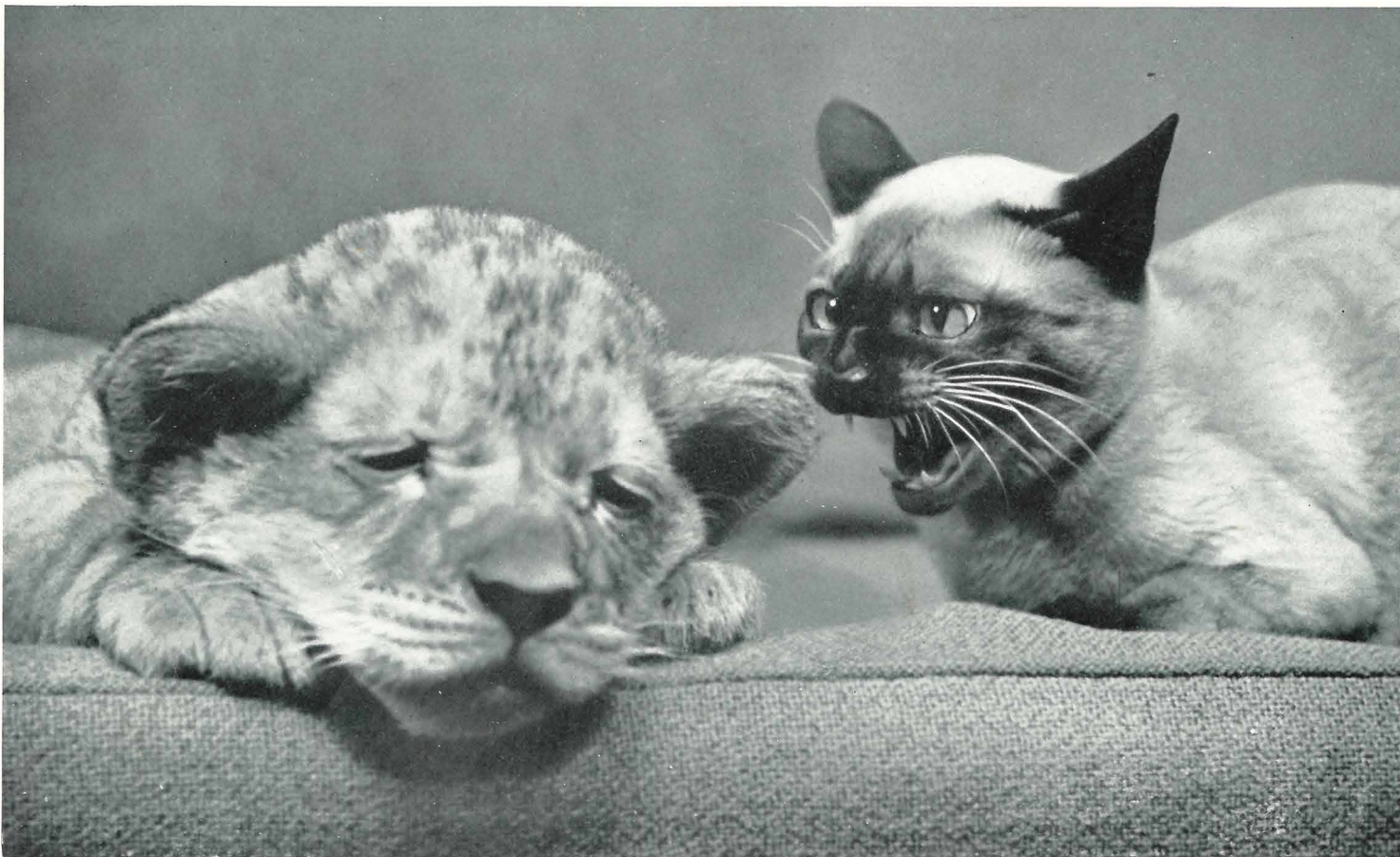
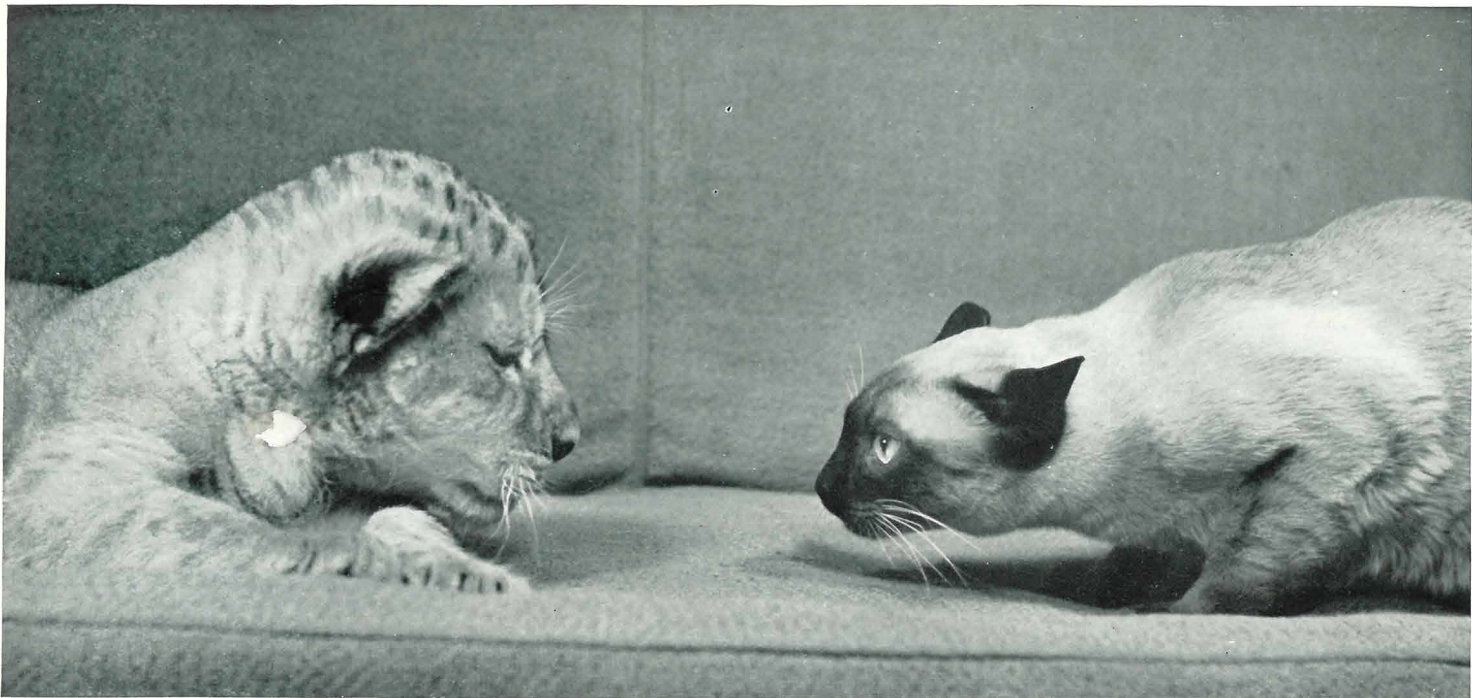
Leoiarena izan ba'litza, zer iruditu artu ote zezaken leoikume onek? Asiko ote zan usaika? Baña larru orri aragia ederki karra-
katu zioten eta odol-usairik eta aragianik ez du.

Lenbiziko irudi ortan, gañeko ortan, Niniko lurrera begira dago. Zer ote darabil buruan? Katua bildurrez bezela urbiltzen zaio. Zer ote da mutiko buruaundi ori?

Bigarren irudi ortan, azpiko ortan, Ninikok buruz belarri egiten dio. Katuak bildurra galdu du; leoikumea igesi doala iruditu zaio, ta bizkarra konkortu du, ta marmariz asi zaio.

Orrela dira gizonak ere. Etsai baten bildurra besteak ezagutzean, artaz baliatzen da, ta orduan gertatzen da bizkor, erbia baño bildurrago zegona. Etsaia beti bildur dala uste izan bear dugu, eta aren bildurraz baliatu. Ez da ori bezelakorik bizkor ateratzeko.

Bañan, ez; Niniko ez da bildurti. Aurpegi eman dio, eta orra adiskidetu. Katuari konkorra zapaldu zaio, isatsa zutitu, ta begiak pakeatu. Maite egiten ba'diozu, katuak bizkarra zelaituko du, ta isatsa goratuko.

Katua zakurrarekin ere adiskidetzen da, etxean ala oiturik ba'dago.

Ikus gure Niniko ederki apaindurik. Artille berozko jersey bat egin diote.

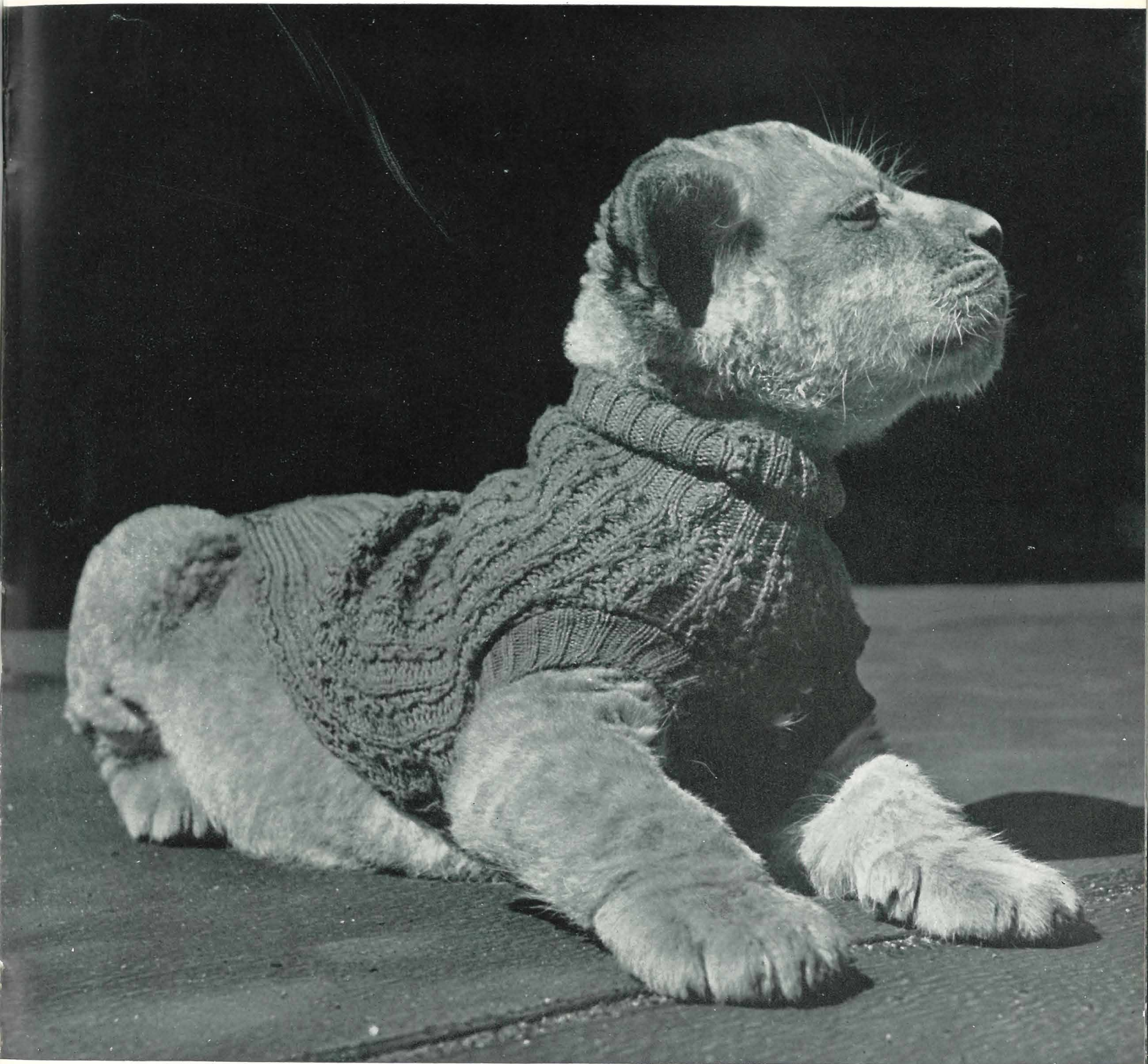
Etxe aberats ortan ba-da nonbait beste egitekorik ez dun andreren bat, edo puntua ikasten ari dan nextkaren bat, beintzat. Soñeko ori ez du oso neurrira egiña; bañan ainbestean ere, ez dago asarre, basoetako erregekume ori.

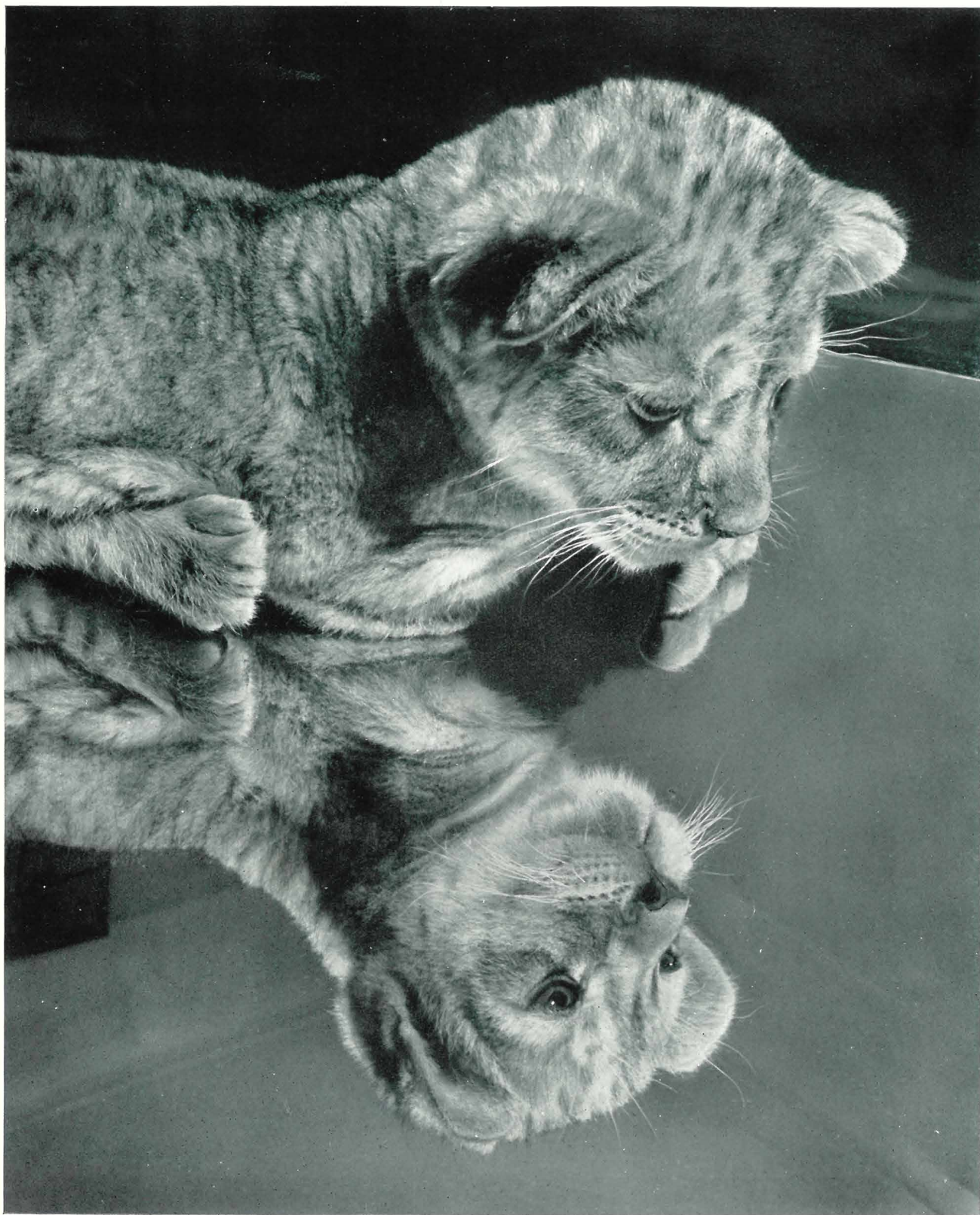
Aztu ote zaio kaiolan utzi dun ama? An egongo da, txulo artatik ezin ateraz.

Oinbeste pesta ta maite egiñez, txoraturik daukate etxe ortan. Ematen diote naiko ogia, aragia, ura, goxoren batzuk ere bai; eta gero, jostatzeko lagunak.

Ba-zan mutil gizagaxo bat, etxean erdi-gosez bizi zana. Eta gañera, lana egin bear. Erri artako apaizak zaldi gizen gizena omen zeukan, ase betean, eta ederki orraztuta, dir dir egiten zula. Zer esan omen zun mutil gizagaxo orrek? “Gure etxeko seme baño, apaizaren zaldi izan obe dik”.

Niniko onek ere inbiria emango dio gaizki jantzita dabillan aurrari.

Alako batean, etxe barruan zokoz zoko dabillala, kristalezko kaja batean, bera bezelako bat ikusten du.

Agoa zabaltzen dio, ta kristalezkoak ere bai ; asarretzen da,
ta bestea ere bai. Zein ote da bizkorrena ? Biak elkarren bete.

Beste zakur bat agertzen zaio. Orrela, begia kendu du kristaletik, eta pakeatu da. Zakurrak arriturik begiratzen dio. Niniko ago-zabalka asi da. Asperturik dagola esan diteke.

Berriro oe bigunaren gañean etzan da. Begiak ixten asi zaizkio ta ez dauka jostagurarik. Orain eize-zakur aundiago bat etorri zaio ondora. Ninikok ez dio kasorik egiten, eta zakurra baztarrera begira jartzen da. Lepoz lepo or daude elkarren lagun.

Etxe ortan nexka bat agertu da, mutiko aren arreba, noski. Eskolan dabilla ori ere. Kontuak ateratzeko pizarra, mai gañean jarri du ; Niniko altzoan artu du, ta idazten erakutsi nai dio. Erne erne dagola ematen du, zirriborro oiek zer ote diran. Bañan eskolaz laister aspertuko da ; aurrak ere aspertzen dira.

Azkeneko ago-zabalka ote du?

Ara lo bete betean !

Ametsik egiten ote du? Bai. Eizeak ere amets egiten dute. Ez al duzu ikusi zakurra negar-intzirika, lo dagola? Egun gutxiko aurrak ere, begiak osta osta zabaldu arren, amets setako txoroparrak ba-ditute. Gure Ninikok begiak erne ditu, ta asko ikusi du. Ba-du zertaz amets egin.

Ez ote zaio ama gogoratzen? Senide leoikumeak? Baso ta iturri, beste eize-mota asko, zugatz... Gabaz ama aragitara zoala, ikusiko zun illargia ere. Ama-umeak kaiolan sartu zitun gizon gaizto ua, ez ote zaio etorri burura? Bañan orain nagusi ona du; nexka mutikoak ere bai. Neskameak ere ba-ditu etxe ortan. Gaxo auek ez diote legunkeri aundirik egingo, zikindu ditun baztarrak garbitu-bearra baitaukate. Zakur, untxi, ogi-puska, aragi-puska, neska-mutikoak ematen dizkioten azukre koxkor eta txokolate... ez ote ditu irudimenean pasatzen?

Aberatsa ba'zera, ta zakurreri, katueri, txorieri, jana ematea maite ba'duzu gogora ezazu eskolan zurekin dabillan aur zarpil gaxo ua. Ark etxean ez du azukrerik eta txokolaterik zuk aiña. Ametsetan bai; gauza oiek amets egiñerazten dute lo ez gaudela ere.

Eta zenbat eta zenbat aur dira, neguan otzak, gure Niniko onen jantzia bezain berorik ez dutenak!

Saskitxo batean sartu dute. Zer seaska polita ! Geroko kabi aundiagoa egingo diote, kaiola baten barruan. Neska mutikoak ala nai lukete, baña gurasoak beste zerbait asmatu dute ; berriro eize-etxera eraman bear dutela. Ai ene ! Aur oiek ez ote dute negarrik egingo ?

Gurasoeri zer iruditu zaie ? Niniko, aunditzearekin gaiztatu ditekela ; arentzat aragia ekartzen lan aundia litzakela. Ollo osoak eta arkume osoak bearko lituke orduan. Alako batean asarretu litekela, ta erpe zorrotz aiekin etxekoren bat odoletan joanarazi lezakela.

Beraz, maisu ezitzaileari biurtu nai diote, eskolatu dezan. Ez da gaizki biziko erriak eta jendeak ikusiz, zirkuetan agertuz.

Non zan gure Niniko ? galdetzen die maisuak. - Kaiolatik igeseginda guk etxeko basoan arkitu gendun, eta etxean sartu, aurrekin jostatzeko. Olako jostaillurik ez diegu beñere erosi. Egun batzutan etxean euki dugu ; bañan ondo pentsatuta berriro emen dekarkigu. Jana ekartzeko guk baño modu ohea duzu, ta bear bezela ezitzeko ere bai. Aunditzen danean gure etxekoren bat jan lezake. Goserik naiz amorrurik ez, auek ez dira konpesatzen, eta alako batean, aldi txarrean dala, edo tankeran ez dagola, erpea arin luzatuko luke.

Eskerrik asko, esaten die maisu ezitzaileak.

Maisuak erakutsi zion leoi amari, ta usaika ta milixkaka, maite maite egin zion, bere modura.

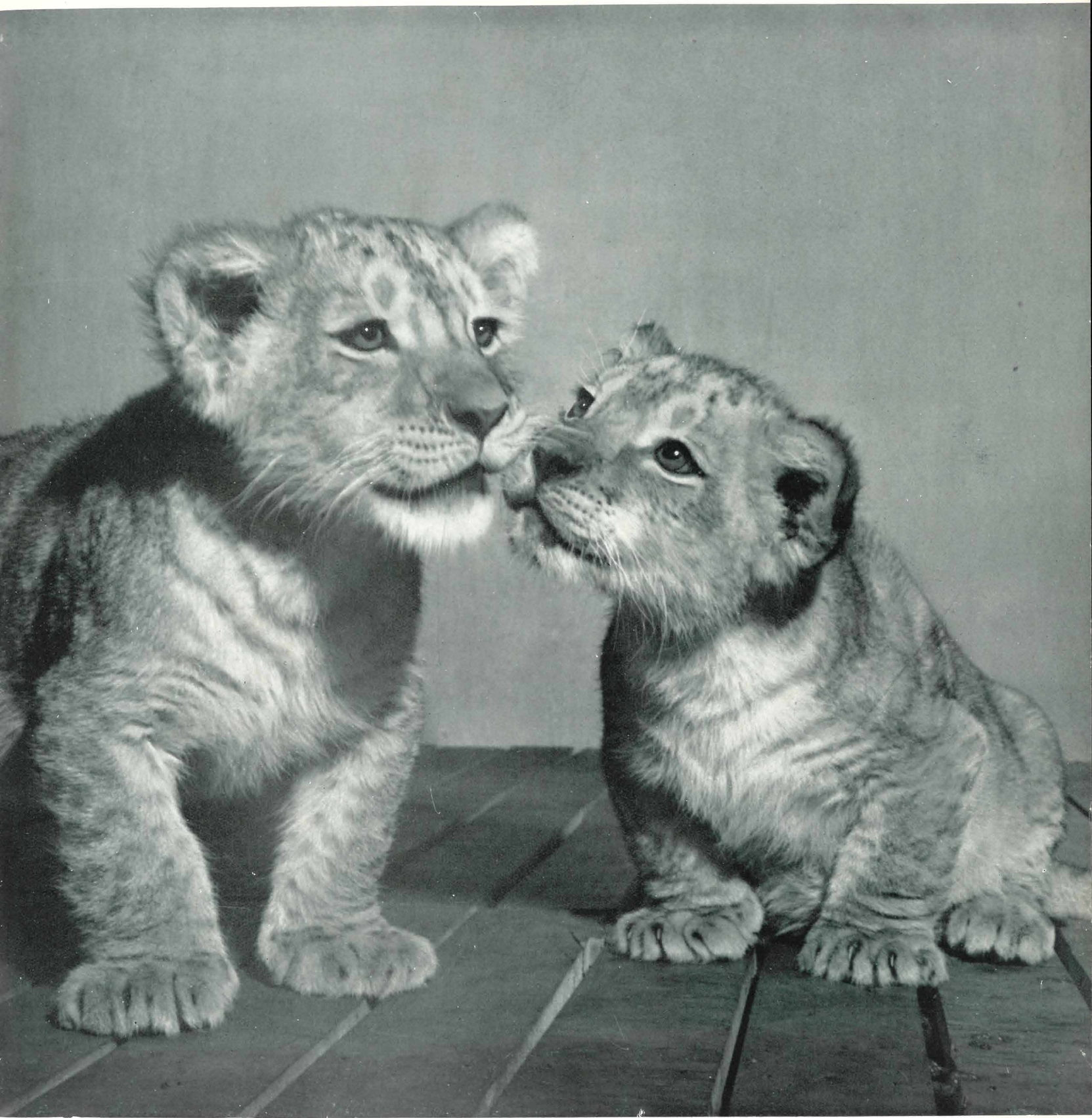
Or dugu Niniko anaia zarragoarekin. Sudurrean ezagutu dute elkar, eta pozik daude oraintxe. Niniko ez da gaizki ibilli etxe aberats artan ; baña bakoitza bere artekoekin egon oi da obekienik. Esan diteke elkar-izketan asi dirala.

Non ibilli aiz, Niniko ?

Amaren ondotik aldegin da baso batean gertatu nintxian. Andik etxe aberats batera eraman nintxiten. An bai ituan bi anai arreba koxkor. Izugarrizko pestak eta maiteak egin zizkidate : jaten ondo eman, txokolate ta guzi ; oe biguñean etzanerazi neutek ; soñeko bat ere egin zidatek. Iru zakur ba nitian lagun ; bi untxi ere bai. Ez nian legunkeri paltarik ; bañan ez nengoian emen bezela.

Zertako aldegin uan amaren ondotik ? Ez duk etxeko xokoa bezelakorik.

Bukatu da Niniko'ren kondaira. Bein edo bein zirkura joaten ba'zerate, an ikusiko dituzute leoiak burnizko kaiolan, batzutan orroka, bildur ematen dutela. Zenbait aldiz, maisu ezitzailea ere iltzen dute. Oiekin ez da berriketarik. Baña, leoia basoetako errege ba'da ere, gizonak ezi oi du. Gizona da izadi guziaren errege. Eizerik ankerrena ta animalirik bizkorrena ezitzen bada. Buruko argitasuna eman dio Jainkoak, oieri bañon aundiagoa.

ACHÈVÉ D'IMPRIMER

en septembre 1948

sur les presses de

L'IMPRIMERIE KELLER

Les clichés ont été exécutés par

DEBERNY ET PEIGNOT

Ouvrage imprimé sur couché des

PAPETERIES DE GUYENNE

La couverture a été imprimée par

LA PHOTOLITH